

Lietuvos elektros energetikos asociacija
LIETUVOS ENERGETIKŲ DIENOS PAMINĖJIMAS

Prof. Jurgio VILEMO
pranešimas

**EUROPOS ENERGETIKOS SAJUNGA –
atsiveriančios galimybės Lietuvai**

2015 m. balandžio 16 d.
Vilnius, Energetikos muziejus

1. Šių metų vasario 25 d. Europos Komisija paskelbė Europos *ENERGETIKOS SAJUNGOS* sukūrimo planą: „Rėminė strategija lanksčiai Energetikos sąjungai sukurti kartu su į ateitį žvelgiančia klimato kaitos politika“.

“A Framework Strategy for Resilient Energy Union with a Forward-Looking Climate Change Policy”

- Europos Komisijos viceprezidentas, atsakingas už Energetikos Sąjungos projektą Maroš Sefcovič, pavadino ją didžiausiu įvykiu Europos energetikos politikoje po 1951 m., kada buvo sudaryta Europos Anglies ir Plieno Sąjunga.

Jei šį planą patvirtins valstybių-narių vyriausybės ir Europos Parlamentas, tai bus ženkli pažanga dabartinėje ES energetikos politikoje.

Keletas citatų iš dokumento:

„Mūsų vizija – tai Energetikos Sąjunga, kurioje šalys-narės mato, kad jos priklauso viena nuo kitos. Tam, kad patikimai tiekti energiją savo piliečiams, remiasi tikru solidarumu ir pasitikėjimu. Tai Energetikos Sąjunga, kuri globaliuose reikaluose kalba vienu balsu“.

„Mūsų vizija – tai integruota viso kontinento energetinė sistema, kur energija teka laisvai per sienas, tai energetika paremta konkurencija, galimai geriausiu išteklių naudojimui ir efektyvia energijos rinkų kontrole ES lygmenyje“.

„Kad pasiekti šį tikslą, mes turime atsisakyti ekonomikos varomos iškastiniu kuru, ekonomikos, kur energetika valdoma centralizuotai, yra į tiekėją orientuota ir naudojami pasenusiomis technologijomis ir atgyvenusiais verslo modeliais...

Mes turime atsisakyti fragmentuotų sistemų, susidarančių dėl nekoordinuotų nacionalinių politikų, rinkos barjerų ir energetiškai izoliuotų regionų“.

„Šiandieną Europos Sąjunga turi įvairias bendras taisykles energetikoje, bet praktikoje ji turi 28 nacionalines priežiūros (kontrolės) taisykles.

Tai neturi tęstis.

Integruota energijos rinka reikalinga tam, kad sukurti daugiau konkurencijos, pasiekti didesnę rinkos efektyvumą geriau panaudojant ES generavimo pajėgumus ir turėti priimtinas vartotojams kainas“.

2. Kas paskatino Europos Komisiją pagaliau ryžtis pradėti kurti Europos Energetikos Sąjungą?

- a) Formaliai – tai praėjusių metų Lenkijos vyriausybės iniciatyva sukurti Energetikos Sąjungą tam, kad derybas su Rusija dėl gamtinių dujų tiekimo sąlygų ir kainų vestų ne kiekviena ES narė atskirai, o visų vardu derėtųsi ES centrinės institucijos

- b) ES nesėkmė sukurti bendrą elektros energijos rinką iki 2014 metų
- c) Problemos su kuriomis susidūrė eilė ES valstybių, kai naujų atsinaujinančių energijos šaltinių dalis elektros energijos gamyboje pradėjo artėti prie 30%:
- sistemų balansavimo ir rezervavimo
 - galių pertekliaus

d) pastarųjų šalių patirtis parodė, kad tikėtis įgyvendinti sparčios dekarbonizacijos ES energetikoje tikslus neturint jungtinės energetikos sistemos yra beveik neįmanoma.

Gal todėl 2014 metų spalio mėn. direktyvoje apie 2030 metų tikslus atsisakyta nacionalinių įsipareigojimų

3. Kokie tikėtini artimiausios ateities veiksmai kuriant Energetikos Sąjungą

Dokumente teigiama – „reikalingas integruotas valdymo ir monitoringo procesas, tam kad su energetika susiję visi veiksmai Europos, regiono, nacionaliniame ir lokaliame lygmenyje atitiktų Energetikos Sąjungos siekius

Konkretūs pirmieji veiksmai:

- „esminis ACER (Agency for Cooperation of Energy Regulators) galių ir nepriklausomumo padidinimas, kad galėtų atlikti reguliavimo funkciją Europos lygmenyje...“
- sustiprinti ENTSO:E ir ENTSO:G galias. Dokumente teigiama, kad reikia sukurti regioninius valdymo centrus „taip, kad jie galėtų efektyviai planuoti ir valdyti tarpvalstybinius elektros ir dujų srautus.“

Dokumente siūloma elektros rinkos reforma, ta
kryptimi, kad ne tik sukurti realiai veikiančią
bendrą rinką, bet ir palengvinti perėjimą prie
atsinaujinančių energijos išteklių ir paskatinti
vartotojų įtraukimą.

Privalomas neatidėliotinas visų jau esamų
teisės aktų, susijusių su bendros energijos
rinkos kūrimu, įgyvendinimas.

„Energetikos Sąjungoje šalys-narės
formuodamos savo energetikos politiką
privalės koordinuoti ir kooperuotis su savo
kaimynais.“

4. Lietuva šiame kelyje ir atsirandančios galimybės

Lietuva jau yra labai stiprios efektyviai veikiančios regioninės rinkos „Nordpool“ narė, tačiau elektros kaina kol kas yra aukščiausia tame regione.

Nuo 2015 metų situacija pagerės (NordBalt) ir kaina priartės prie kainų kitose šios rinkos narėse.

Didžiausią įtaką Lietuvos elektros rinkai turės ir didžiausias galimybes atvers tai, kad mūsų energetinės sistemos jungtys su visais kaimynais yra ypatingai galingos.

Jų bendra galia daugiau nei dvigubai didesnė nei maksimali sistemos apkrova.

Tos galimybės atsiveria dėl to, kad pagrindiniai dėl ypatingai sparčios atsinaujinančios energetikos plėtros Vokietijoje ir Skandinavijos šalyse (o Suomijoje dėl dviejų galingų branduolinių jėgainių statybos) aplink Baltijos jūrą gan ilgam laikotarpiui atsiranda didelis galių perteklius.

Tai suteiks galimybę Lietuvai importuoti neribotą kiekį pigios elektros.

Kurį tai laiką jokia naujai pastatyta elektrinė negalės konkuruoti tokioje rinkoje.

Todėl Lietuvai nevertėtų skubėti statyti didelės galios naujų elektrinių, vertėtų laukti bent iki tol, kol pradės funkcionuoti Energetikos Sąjunga ir bendroji elektros rinka, bus sutvarkyta anglies dvideginio emisijų mažinimo politika ir protingai naudotis atsiveriančiomis galimybėmis.

Pastarųjų ketverių metų Lietuvos patirtis akivaizdžiai parodė, kokią įtaką energetinės sistemos veiklai turi buvimas atviroje rinkoje, kurią sudaro nepalyginamai galingesnės energetinės sistemos pajėgios pateikti į rinką didelius energijos kiekius žemomis kainomis.

Bendra metinė elektros energijos gamyba Vokietijoje, Lenkijoje, Švedijoje, Danijoje ir Suomijoje 2014 m. buvo apie 1000 TWh. Rusijoje ir Baltarusijoje taip pat 1000 TWh.

Suvartojimas Lietuvoje ~12 TWh.

Kartu su sparčiai plintančia centralizuotos šilumos gamyba iš vietinio pigaus biokuro jį deginant paprastose katilinėse (o ši tendencija, atrodo, yra ilgalaikė) net kombinuota šilumos ir elektros gamyba sunkiai gali konkuruoti kokį kurą ten benaudotų.

Įdomus, daug ką lemiantis derinys:

- labai pigi importinė elektra kartu su
- pigia šiluma iš vietinio biokuro ir

- beveik nulinis poreikių augimas, kaip elektros taip ir šilumos.

Naujos energetikos strategijos kūrėjams yra apie ką pamąstyti.

Pabaigai šiek tiek informācijas apie Vokietijas enerģētiku:

Stratēģiskās gairēs:

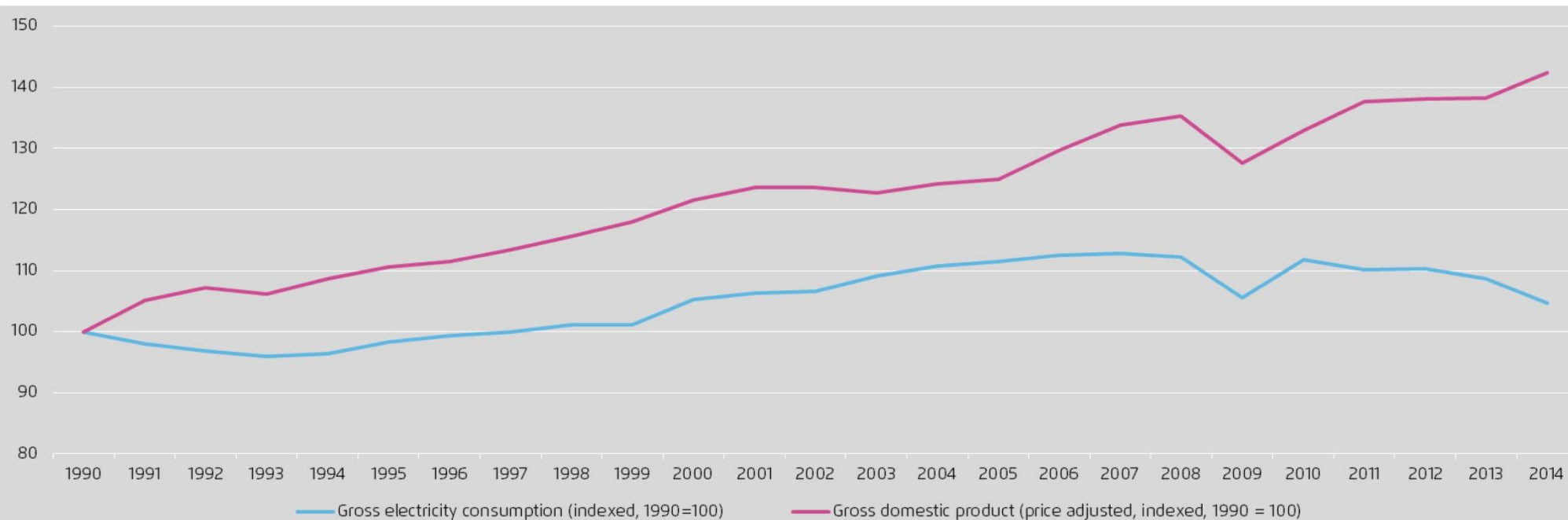
< 38% elektros enerģijas iš AEI – 2020 m.

50% – 2030 m.

60% – 2040 m.

80% – 2050 m.

Indexed economic growth and electricity usage (1990=100)

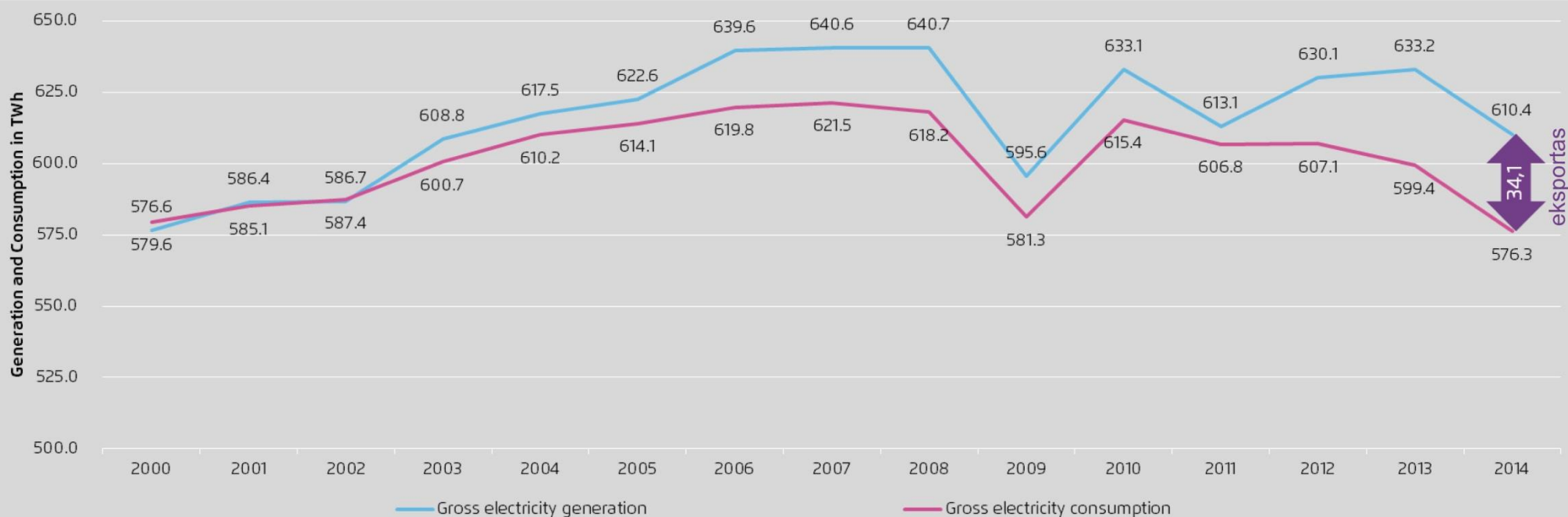

Statistisches Bundesamt 2014

1 pav. Ekonominio augimo ir elektros suvartojimo indeksas

Vokietija yra didžiausias elektros eksportuotojas Europoje

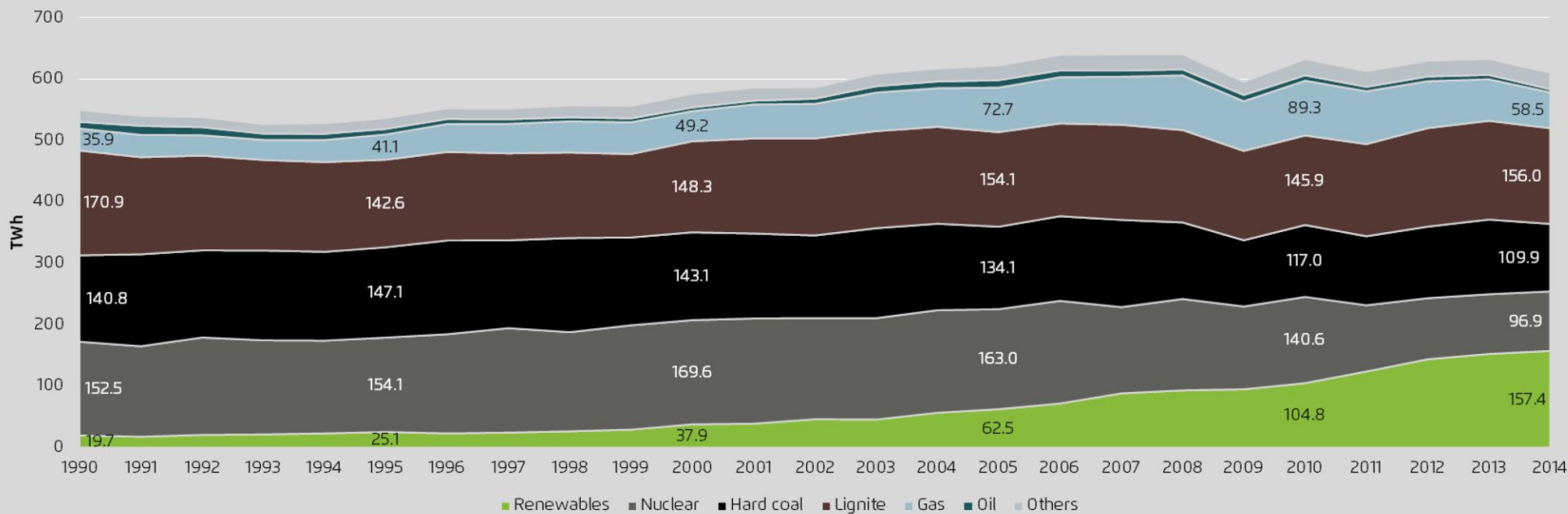
Gross electricity generation and consumption in TWh

AG Energiebilanzen 2014

2 pav. Elektros gamyba ir suvartojimas

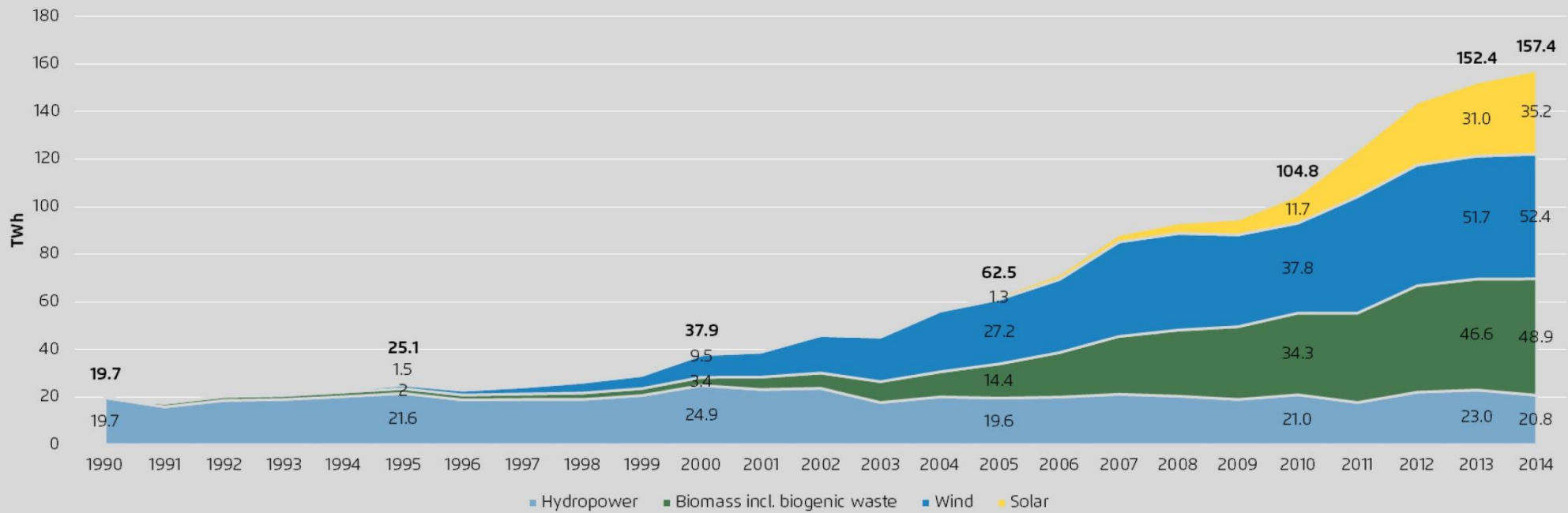
Development of gross power production 1990-2014 in TWh

AG Energiebilanzen 2014

3 pav. Elektros gamybos raida 1990–2014 m.

Gross power production from renewable energies in TWh

AG Energiebilanzen 2014

4 pav. Elektros energijos gamyba iš AEI

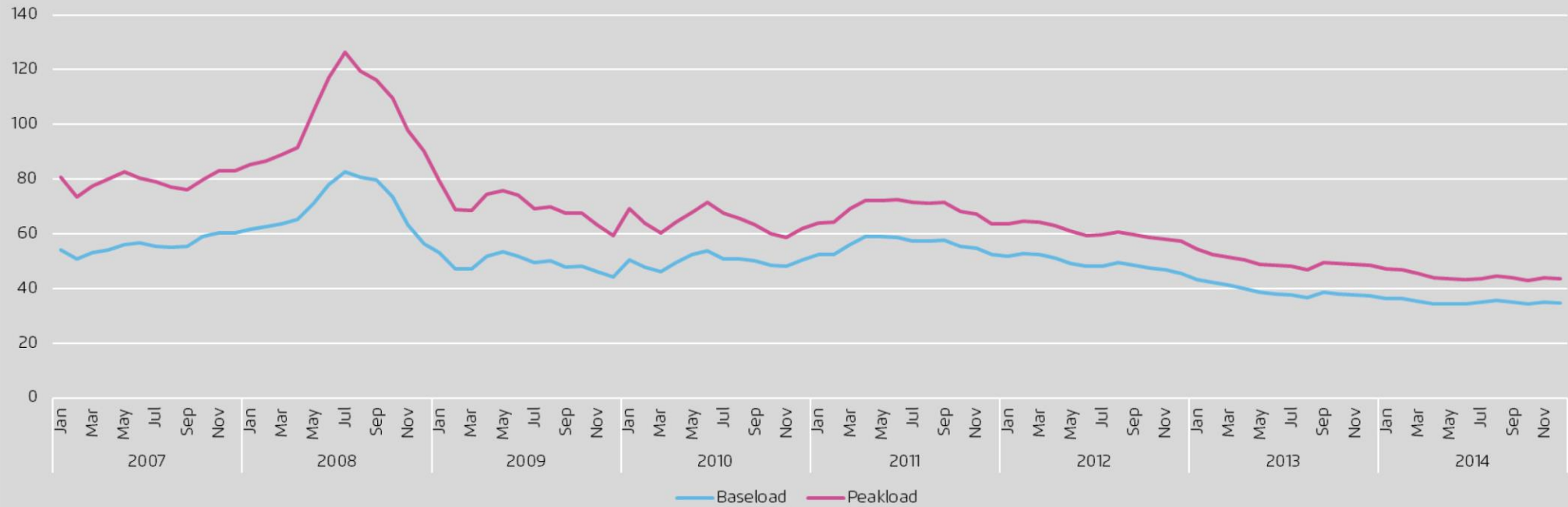
CO₂-emissions in the power sector 1990-2014

UBA 2014 and own calculations; *preliminary estimate

5 pav. CO₂ emisijos elektros gamybos sektoriuje

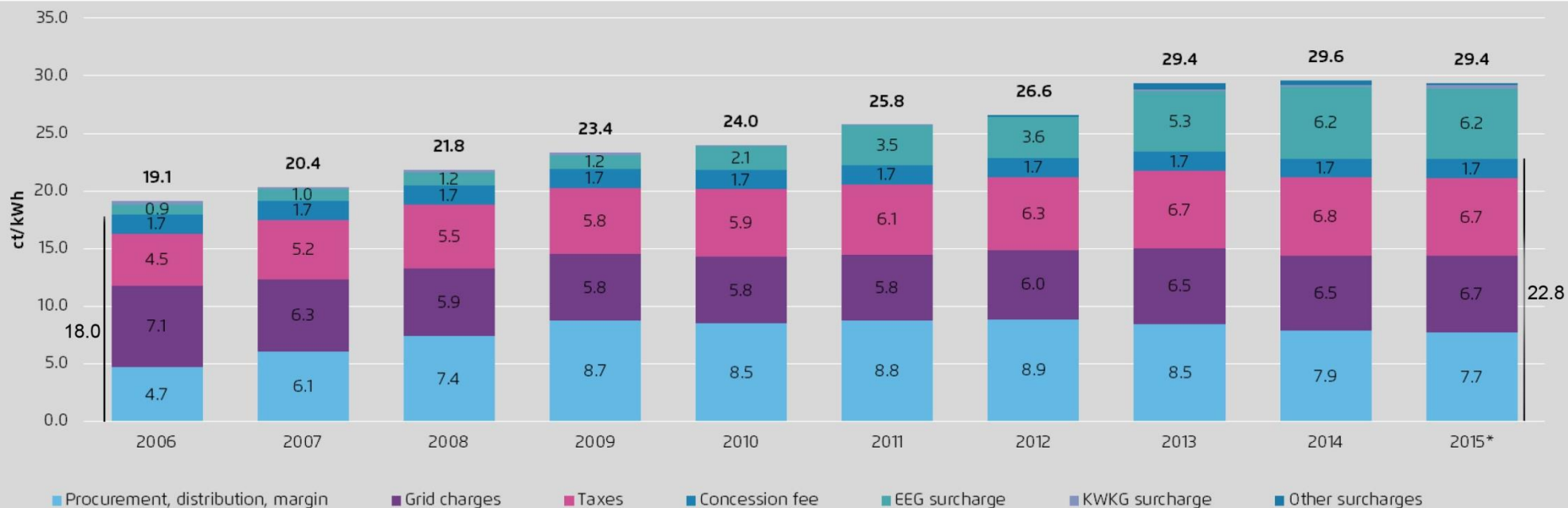
Annual Future for Power Delivery (roin Euro/MWh)

EEX 2014

6 pav. Vidutinių metinių ateities sandorių kainos raida

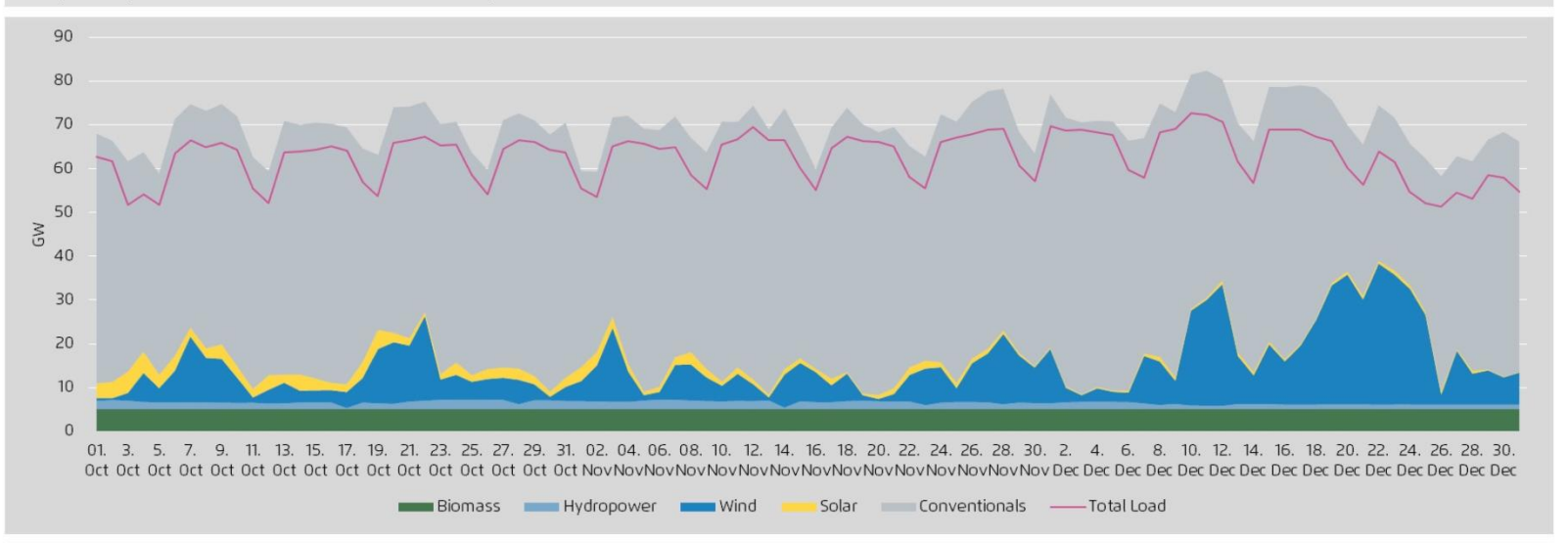
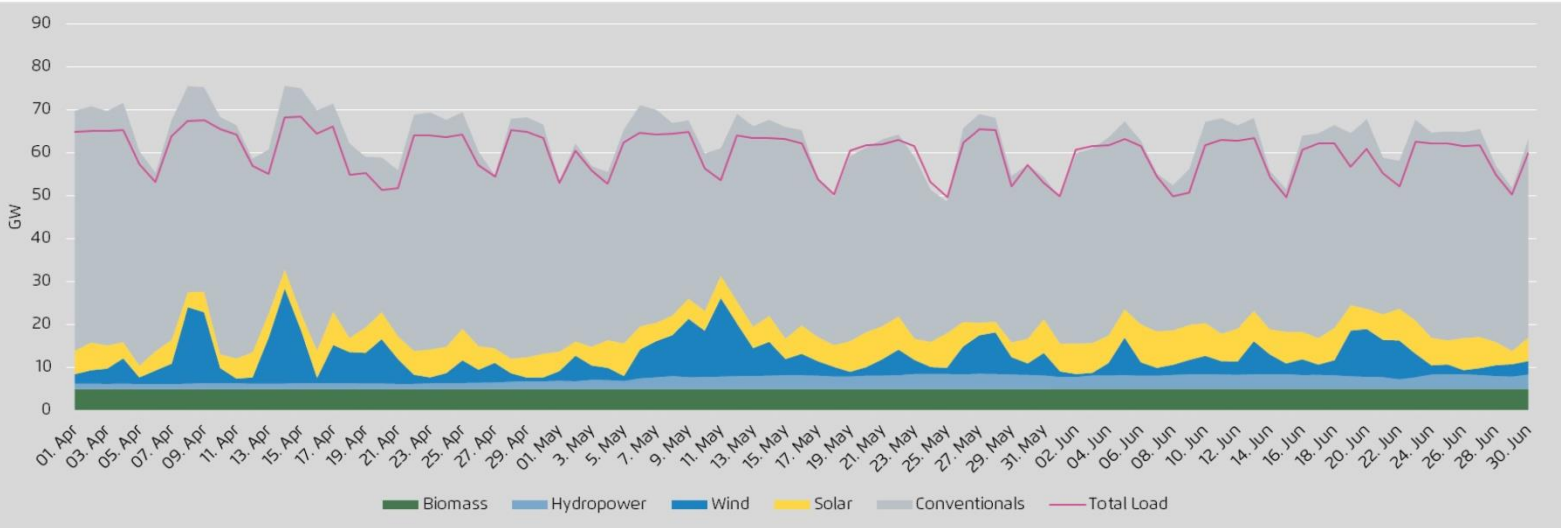
Composition of household electricity prices 2006-2015

BDEW 2014, BNetzA 2014, own calculations; *Prognosis for 2015

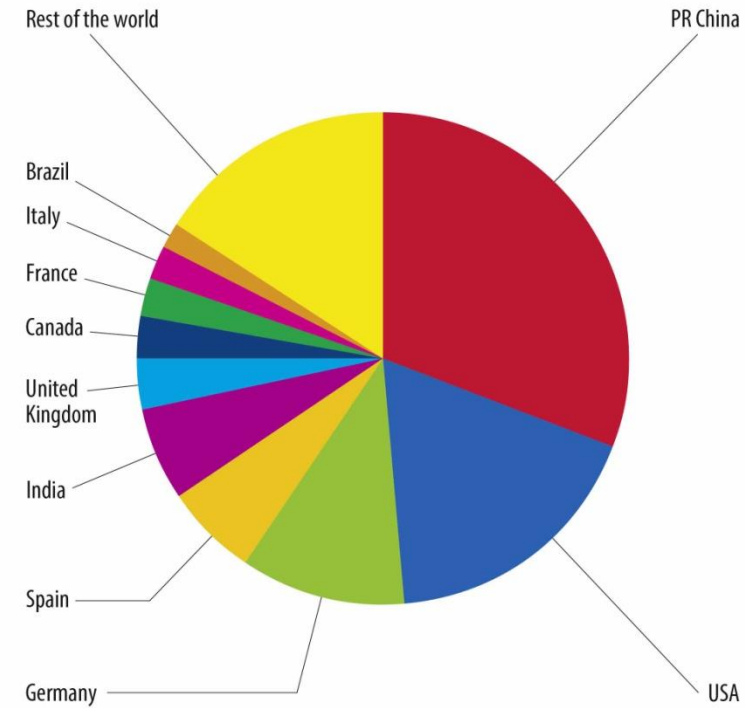
7 pav. Buitinių vartotojų elektros tarifų struktūra

Net power production and demand in the second quarter of 2014

Own calculations based on EEX 2014 and ENTSO-E 2014, using average daily values

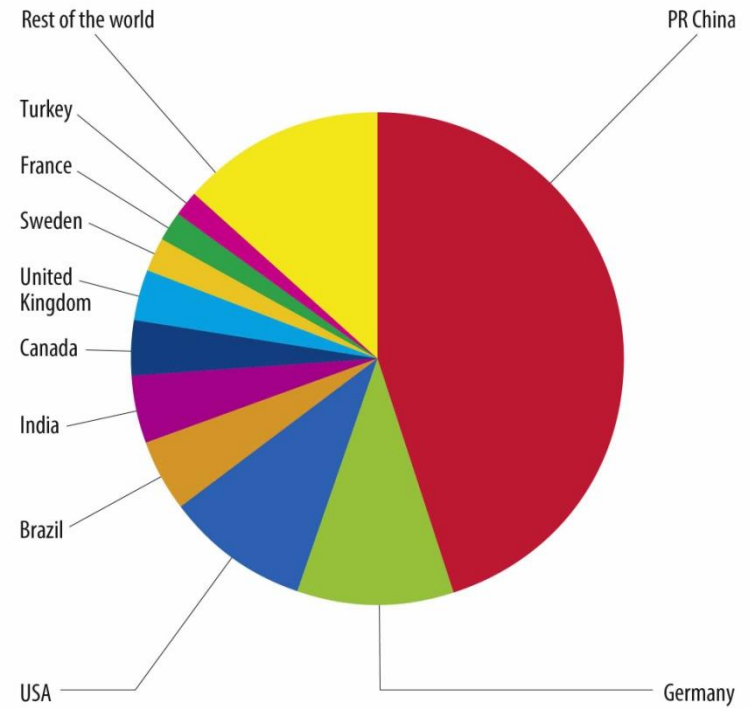
TOP 10 CUMULATIVE CAPACITY DEC 2014

Country	MW	% SHARE
PR China*	114,763	31.0
USA	65,879	17.8
Germany	39,165	10.6
Spain	22,987	6.2
India	22,465	6.1
United Kingdom	12,440	3.4
Canada	9,694	2.6
France	9,285	2.5
Italy	8,663	2.3
Brazil**	5,939	1.6
Rest of the world	58,275	15.8
Total TOP 10	311,279	84.2
World Total	369,553	100

Source: GWEC

TOP 10 NEW INSTALLED CAPACITY JAN-DEC 2014

Country	MW	% SHARE
PR China*	23,351	45.2
Germany	5,279	10.2
USA	4,854	9.4
Brazil**	2,472	4.8
India	2,315	4.5
Canada	1,871	3.6
United Kingdom	1,736	3.4
Sweden	1,050	2.0
France	1,042	2.0
Turkey	804	1.6
Rest of the world	6,702	13.0
Total TOP 10	44,775	87
World Total	51,477	100

Source: GWEC

**Dėkoju už dėmesį
ir**

geros Šventės Kolegos energetikai !